

CD-ROM HÍREK

Nemzetközi NSZO-lemez magyar anyaggal

A WIPO (World Intellectual Property Organization = A Szellemi Tulajdon Világszervezete) kiadta a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás valamennyi géppel olvasható formában létező változatát egyetlen lemezen. Ezen az 1980-as harmadik kiadás még csak két nyelven szerepel: angolul és franciául. Az 1985-ös negyedik kiadásban csatlakozik ezekhez a nyelvekhez a német, az 1990-es ötödik kiadás pedig már ötnyelvű: tartalmazza a spanyol és a magyar változatot is.

A kiadvány keresőrendszere hipermedia típusú.

/Information World Review, 69. sz. 1992. p. 1 – 2./

CAS CD – de még nem a kurrens

A felhasználók régi álma, hogy az egyik legnépszerűbb és legnagyobb szakirodalmi adatbázis, a *Chemical Abstracts* is rendelkezésükre álljon CD-ROM formában. Bár a CA kurrens anyagára még továbbra is várniuk kell, a közelmúlt öt évének archív anyaga most lemezeze kerül. Igaz, az is korlátozott keresési lehetőséggel.

A nemrég bejelentett két kiadvány egyike a 12. kollektív index 114 nyomtatott kötetét tartalmazza 10 lemezen. Keresési lehetőségei ugyanazok lesznek, mint a nyomtatott változaté: szerzőre, témakörre (general subject terms) és vegyi anyagokra lehet majd keresni benne. A másik kiadvány ehhez szolgál kiegészítéssel: a 12. kollektív index periódus (1987–91) dokumentumainak a bibliográfiai leírását és kivonatát tartalmazza, de keresési lehetőség nélkül, így csak arra szolgál, hogy az indexkiadványból már kikeresett dokumentumok adatrekordját megtekinteni, kinyomtatni lehessen róla.

/NFAIS Newsletter, 34. köt. 1. sz. 1992. p. 69.

Advanced Technology Libraries, 21. köt. 6. sz. 1992. p. 4./

Lassuló, majd ismét gyorsuló növekedés

A CD-ROM kiadványok számának növekedési üteme lassulni látszott 1991-ben. A korábbi

évenkénti megkétszereződéssel szemben alig több mint egyharmadnyi volt a növekedés. 1992-ben azután ismét meglódult a szekér, már az év első felében több CD-ROM kiadvány jelent meg, mint a teljes előző évben.

1991-ben is több mint kétszeres volt azonban két részterület fejlődése: 193-ról 419-re nőtt a multimédia-kiadványok száma, és 114-ről 283-ra a 100 dollár alatti áron kínált kiadványoké.

/Information World Review, 66. sz. 1992. p. 1.

Information World Review, 73. sz. 1992. p. 2./

Kelet-európai cégek

Eastern Europe Business Database címen CD-ROM adatbázist adott ki a *The American Directory Corporation* kelet-európai cégek adataival. Az adatbázis 50 000 cég elérési adatait tartalmazza Albániából, Bulgáriából, Cseh-Szlovákiából (még a szétválás előttről), az NSZK új tartományából (volt NDK), Magyarországról, Lengyelországból, Romániából, Lettországból, Litvániából és a Független Államok Közössége országaiból. A nagy- és középvállalatok mellett szerepelnek benne a fontosabb kisvállalatok is. A kiadó szerint ez az 50 000 cég a térség gazdasági kapacitásának 92 százalékát képviseli. Emellett az adatbázis ezer oldal híryananyagot tartalmaz erről a térségről, és 40 000 cég elérési adatait a térségen kívülről: 5000-et Amerikából, 20 000-et Nyugat-Európából, 15 000-et a világ más részeiből.

/Information Retrieval & Library Automation, 28. köt. 4. sz. 1992. p. 5./

ISSN-regiszter

Az ISDS, az ISSN rendszergazdája kiadta az ISSN-regisztert CD-ROM formában. A regiszterben 24 kereshető mező van, köztük az ISSN és a bibliográfiai adatok mellett az ETO- és a Dewey-szám is. A kiválasztott adatrekordokból katalóguscédula vagy ISDS MARC rekord is készíthető.

/Information World Review, 66. sz. 1992. p. 2./

A Dewey Tizedes Osztályozás CD-ROM-on

Nyolc könyvtár tesztelte a Dewey Tizedes Osztályozásnak az OCLC által előállított CD-ROM-változatát, amely az összes táblázatot, az indexet és az útmutatót tartalmazza, valamint a Library of Congress tárgyszavait és minta bibliográfiai leírásait. A CD-ROM-verzióban lehetőség van az online keresésre és az ablaktechnika alkalmazására, valamint minden szó indexelésére. Megadja minden TO-számhoz a leggyakrabban használt LC-tárgyszavakat, s közli a TO éves módosításait és kiegészítéseit. A tesztelés eredményének kiértékelése után születik döntés az OCLC-nél a termék bevezetéséről.

/Advanced Technology Libraries, 21. köt. 2. sz. 1992. p. 2./

A BLDSC könyvkatalógusa CD-ROM-on

Boston Spa Books on CD-ROM címen kiadták a British Library Document Supply Centre 1980 óta beszerzett könyveinek katalógusát. Keresni cím, szerző, kiadó, a kiadás dátuma és helye, ISBN és sorozatcím szerint lehet benne. Az adatrekordok tartalmazzák a BLDSC raktári számát is, és a keresési eredményből kész megrendelés nyomtatható. A lemezen található minden kiadvány kölcsönözhető. Ez az első kiadásban több mint 535 000 címet jelent, és ez évi 55 000 tétellel bővül.

/Aslib Information, 20. köt. 4. sz. 1992. p. 144.
Information Retrieval & Library Automation, 27. köt. 10. sz. 1992. p. 3./

Elkészült az IEEE/IEE Publications Ondisc

Két év munkájával elkészült az Institute of Electrical & Electronics Engineers (USA) és brit testvérintézménye, az Institution of Electrical Engineers kiadványainak soklemezes CD-ROM-változata. A kiadvány 1988-tól kezdődően 80 folyóirat, 500 szabvány és 360 konferenciakiadvány letapogatott oldalait tartalmazza. Az indulás félmillió faksimile oldala havonta mintegy 15 000 oldallal bővül. Keresésre alkalmas indexe az INSPEC adatbázisból leválogatott megfelelő adatrekordokat tartalmazza.

/Information Retrieval & Library Automation, 27. köt. 10. sz. 1992. p. 4./

Négy hatóság szabványai

Szabványok teljes szövegét tartalmazó kiadványsorozatot indított a brit, a német és a francia

szabványügyi hatóság. A témakörök szerint csoportosított lemezek a három ország szabványain kívül az ISO-szabványokat is tartalmazzák. A sorozat havonta aktualizált első kiadványa a minőségbiztosítás, a statisztika, a karbantartás és az alkalmassági tanúsítványok szabványait gyűjti össze.

/Information World Review, 69. sz. 1992. p. 24./

A CIA után már a KGB is!

A nagy hírszerző szervezeteket nemcsak a szoros értelmében vett kémkedéssel megszerezhető információ érdekli, hanem annak legális forrásokból összegyűjtendő háttere is: a világ országainak földrajzi, politikai, népességi, gazdasági, katonai stb. alapadatai. Mivel az ilyen szervezetek igen nagy erőket vehetnek be az adatok összegyűjtésébe és ellenőrzésébe (beleértve a teljes diplomáciai testületet, a külügyminisztérium apparátusát, a legjobb szakértőket és tudósokat), az általuk összegyűjtött információ nagyon megbízható és sokoldalú. Mivel pedig ez az anyag nyilvános forrásokból származik, néhány hónapnyi "pihentetés" után már nincs is értelme titkosként kezelni.

A CIA már hosszabb ideje *The World Factbook* címen évente kiadja az általa összegyűjtött adatokat. Ez az 1990-es kiadás óta *The CIA World Factbook* címen, a Quanta Press kiadásában CD-ROM formában is kapható. (IBM PC- és Macintosh-változat mellett Sony Data Discman-változatban is.) 1990-es kiadása több mint 250 ország adatait tartalmazza.

A CIA-kiadvány párjaképpen a Quanta Press most *The KGB World Factbook* címen kiadta a KGB hasonló adatgyűjteményét is. Ez a lemez 249 ország adatait tartalmazza.

/Access, 1. sz. 1992./

Oxford English Dictionary – olcsóbb, mint nyomtatva

CD-ROM formában megjelent a brit angol nyelv legkompetensebb értelmező szótára, a nyomtatva húszkötetes *Oxford English Dictionary*. Érdekessége, hogy csak harmadába kerül, mint a nyomtatott eredeti. A már forgalomba hozott IBM PC-változat Windows-környezetet igényel, csak így tudták megoldani, hogy az ékezetes betűk, a diakritikus jellel módosított betűk, az óangol és a középagol betűk mind kereshetők legyenek. A keresés emellett a kötőjelezésre, a kis- és nagybetűk közötti különbségre is érzékeny.

/Aslib Information, 20. köt. 9. sz. 1992. p. 319.
Online Notes, 1992. szeptember, p. 16./

Több brit napilap – kevesebb szoftver

Amikor tavaly először jelentek meg brit országos napilapok CD-ROM lemezen, a négy napilap három különböző szoftverrel jött ki. Csak a *Financial Times* és az *Independent* jelent meg közös rendszerben, a *The Times* és a *The Sunday Times* egy másik, a *The Guardian* egy harmadik szoftverrel jött ki. Most a három érintett kiadó arra a következtetésre jutott, hogy a szoftver sokfélesége akadályozza a terjesztést, és tárgyalásokat kezdtek a szoftver egységesítéséről.

A tárgyalások első kézzelfogható eredménye az, hogy a három kiadó közül kettő, az *FT Profile* és a *Chadwyck-Healey* együtt indítja el az *Economist*, valamint a *The Daily Telegraph* és a *The Sunday Telegraph* CD-ROM kiadását. (Ezzel valamennyi országos brit napilap CD-ROM-ra kerül.) A két új kiadványhoz azt a szoftvert használják, amellyel a *Financial Times* és az *Independent* jelenik meg. Ugyanakkor a *Chadwyck-Healey* elhagyta a *The Guardian*hoz eddig használt szoftvert, és ezzel a kiadvánnyal is a *The Times* kiadványhoz használt szoftverre tért át. Így a három rendszerből már csak kettő maradt.

/Information World Review, 66. sz. 1992. p. 1–2.
Information World Review, 75. sz. 1992. p. 9.
Online Business Information, 1992. január, p. 20.
Online Notes, 1992. július–augusztus, p. 3./

Multimédia lexikonok

A CD-ROM formában kiadott lexikonok kezdetben kevesebbet nyújtottak, mint a nyomtatott eredetik, mert azoknak csak a szövegét tartalmzták, az ábrákat, fényképeket és térképeket nem. A multimédia technika lehetőséget ad rá, hogy mindezeket már tartalmazza a lemez, emellett animációs mozgóképeket, videofelvételeket és hangot is, tehát jóval többet, mint a nyomtatott lexikon.

A CD-ROM formában legelsőként kiadott lexikon, a *Grolier Electronic Encyclopedia* új, multimédia-változata, a *New Grolier Multimedia Encyclopedia* a több mint 33 000 szócikk mellett 3000 ábrát és 250 nagy felbontású színes térképet tartalmaz. Ezt az eredeti lexikonban nem szereplő animációs képsorok és mozgóképjelenetek mellett néhány híres beszéddel, zenerészletekkel és állathangokkal egészítették ki. Hipermedia típusú kapcsolat köti össze a szócikkeket a hozzájuk tartozó kép- és hanganyaggal, a szócikkekben található hivatkozásokat a hivatkozott szócikkkel, a rokon témájú vagy egyazon időszakra vonatkozó szócikkeket egymással stb.

A *Compton's Multimedia Encyclopedia* a nyomtatott *Compton's Encyclopedia* 26 kötetének teljes szövege mellett 15 000 illusztrációt, 45 animációs képsort, 60 perc hanganyagot és egy 65 000 szavas szótárt tartalmaz.

Mindkét multimédia lexikon megjelent mind Macintosh-, mind PC/Windows-változatban.

/Advanced Technology Libraries, 21. köt. 9. sz. 1992. p. 6–7./

Adatbázis az elektromágneses tér hatásairól

Kevés szakterületről folynak olyan ádáz viták, kevés szakterületen vannak olyan összebékíthetetlen ellentmondások a különböző kutatók kutatási eredményei között, mint a nem ionizáló elektromágneses sugárzás biológiai hatásai terén. Hol a nagyfeszültségű távvezeték alatt élők, hol a mikrohullámú sütők használói, hol a rádióadók közelében lakókat, hol pedig a tévénezőket fenyegetik korai rákhalállal egyes kutatók, majd mások azt publikálják, hogy amazok vizsgálatai semmit sem érnek, bakfitty az egész, a veszély kisebb, mint azé, hogy egy náthába belehaljunk. Ennek a forrongó szakterületnek az annotált bibliográfiáját tartalmazza az *EMF Database* című új CD-ROM adatbázis. A kiadvány az 1975 óta e témában kiadott mintegy tízezer folyóiratcikket, könyvet, kutatási jelentést, konferencia-előadást és kormányzati anyag bibliográfiai adatait és részletes kivonata mellett azok értékelését is tartalmazza.

/Information World Review, 73. sz. 1992. p. 27./

Olajfúró platform dokumentációja

Autók, hajók, repülőgépek után most az eddigi legnagyobb rendszer műszaki dokumentációját készítették el CD-ROM-változatban: egy tengeri olajfúró platformét. A wurlitzerben elhelyezett CD-ROM lemezek 40 tonnányi papírdokumentációt helyettesítenek.

/Information World Review, 66. sz. 1992. p. 15./

CD-ROM tankönyvmelléklet

Kisiskolások földrajzkönyvéhez készült mellékletnek az *USA földrajza* című multimédia kiadvány. Ez a lemez egy nyolclemezes sorozat első darabja. Illusztrációk és magyarázatok mellett munkalapokat is tartalmaz a nebulóknak.

/Information Retrieval & Library Automation, 28. köt. 2. sz. 1992. p. 4./

Családfák lemezen

A családfakutatók kedvében jár a *Dynix* cég *Family Search* nevű CD-ROM kiadványával. A lemez három adatbázist tartalmaz:

The International Genealogical Index nevű adatbázisa ország és név szerint kereshetően 147 millió személy adatait tartalmazza az egész földkerekségről az 1500-as évektől 1875-ig. (Aki addig sem tudja segédeszköz nélkül visszavezetni a családfáját, arra kár is szót vesztegetni. — A ref.)

Az *Ancestral File* 10 millió adatrekordja családfákat, családfacsoportokat és leszármazási diagramokat tartalmaz.

A lemez *The Family History Library Catalog* nevű állománya a geneológia bibliográfiai adatbázisa. 235 ezer könyv adatai mellett tartalmazza a Salt Lake Cityben található mormon *Family History Library* 325 ezer mikrofilmlapjának és még további 1,75 millió egyéb mikroformátumú kiadványnak az adatait.

/Information Retrieval & Library Automation, 28. köt. 3. sz. 1992. p. 4.

Aslib Information, 20. köt. 9. sz. 1992. p. 319.

Information World Review, 73. sz. 1992. p. 9./

CD-I katalógusáruház

A hagyományos nyomtatott katalógus mellett CD-I katalógust is készülni kihozni a brit *Freemans* katalógusáruház (csomagküldő szolgálat). A projektben a kereskedelmi cég mellett részt vesz a *Barclays Bank* és a CD-I technikát létrehozó *Philips* is, anyagilag pedig az *Európai Közösség* támogatja. A lemez a nyomtatott árukatalógushoz hasonlóan csak a vásárolni kívánt áru kiválasztására szolgál, a megrendelés feladása a hagyományos módon, telefonon történik.

Ez a program jelentősen hozzájárulhat a korábban sokáig vajúdo, de azóta végre piacra került CD-I rendszer elterjedéséhez.

/Information World Review, 75. sz. 1992. p. 1./

Nagyobb kapacitású lemezek

A kompaktlemezek írássűrűségének az íráshoz-olvasáshoz felhasznált fény hullámhossza szab áthághatatlan határt. A mai szabványok a ma általánosan elterjedt infravörös fényű félvezető lézerekhez alkalmazkodnak. Most viszont két japán cég is kirukkolt olyan félvezető lézerekkel, amellyel jelentősen növelhető az írássűrűség. A *Toshiba* új indium-gallium-alumínium-foszfid lézere vörös fényt bocsát ki, és az írássűrűség megkétszerezését teszi lehetővé. A *Sony* viszont 447 nanométeres kék fényű lézert fejlesztett ki, amellyel háromszorosára növelhető az írássűrűség.

Az új lézerek komerciális terméké válása még igényel néhány évet. Ahhoz azonban, hogy ezeket kompaktlemezekhez felhasználják, még a megnövelt írássűrűséghez alkalmazkodó új szabványokat is ki kell dolgozni. Az új szabványokat és készülékeket először a kompakt hanglemezekre kell kifejleszteni, csak azután lehet az adat- és multimédia lemezekre,

hiszen az utóbbiak elfogadhatóan alacsony ára azon alapszik, hogy ezt a technikát a nagyságrendekkel nagyobb darabszámokkal dolgozó kompakthanglemez-iparág "viszi a hátán". A vörös vagy kék fényre tervezett kompaktlemezes kiadványok a mai, infravörösben működő készülékeken nem lesznek olvashatók. (Könnyen megoldható lesz viszont a "fölfelé kompatibilitás", és nem kétséges, hogy ezt meg fogják oldani, vagyis az új készülékekre feltehetőek lesznek majd a mai lemezek. — A ref.)

/Information Retrieval & Library Automation, 27. köt. 10. sz. 1992. p. 2.

CD-ROM Professional, 6. köt. 1. sz. 1993. p. 8-9./

Még gyorsabban

A legutóbbi CD-ROM hírekben (TMT, 39. köt. 5. sz. 1992. p. 242.) azt írtuk, hogy a *Hitachi CDR 1700* típusú CD-ROM olvasó elérési idejét 340 ms-ra csökkentették. Most újabb lépést tett ez a cég. *CDR 3700*-as típusának már 300 ms alatt van az elérési ideje. *CDR 400* típusnéven ez az olvasó négyesével minitoronyba szerelve is kapható.

Ugyancsak 300 ms-ra csökkent a *Pioneer* mini-wurlitzerének az elérési ideje. Ennek *DRM-604X* típusa más téren is gyors: adatátviteli sebessége 600 kb/s a szokásos 153 kb/s helyett. Ez a közel négyeszeres átviteli sebesség különösen a multimédiaalkalmazásokban, a grafikus oldalak és a mozóképek kiolvasásában jelent nagy előnyt.

/Information World Review, 75. sz. 1992. p. 40./

Olcsó egyedi CD-ROM-készítés

A CD-R (CD-ROM Recordable = a CD-ROM-mal kompatibilis egyszer írható lemez) megjelenése viszonylag olcsóvá tette az egypéldányos vagy kis példányszámú CD-ROM lemezek készítését. A *Philips CDD 521* író-olvasó készülék előkészítő (pre-mastering) programmal együtt 5000 angol font alatti áron kapható. Ugyanez indexelő és kereső szoftverrendszerrel és kiegészítő programokkal együtt még mindig csak 16 000 angol font. Ehhez persze hozzá kell adni a (legalább 386-os) számítógép és a *Windows 3* operációs rendszer árát, de akinek gyakran kell kis példányszámú CD-ROM lemezt készítenie, az még így is rengeteget takarít meg a korábbi módszerhez, a hanglemezgyárban elkészített mesterlemezhez és egyetlen vagy néhány lenyomathoz képest.

/Information World Review, 73. sz. 1992. p. 6./

CD-R hálózat

A CD-ROM hálózatok után most a *Meridian Data* megoldotta a CD-R (CD-ROM Recordable) egység,

vagyis az egyszer írható lemez CD-ROM-kompatibilis változatát felíró egység hálózatba kapcsolását. Így a hálózatba bekapcsolt bármelyik munkaállomásról felírható az a kompaktlemez, amely elkészülte után már akármelyik CD-ROM munkaállomáson vagy CD-ROM hálózatban éppúgy bárhol használható, mint a hanglemezyárban sokszorosított CD-ROM lemezek.

/Information World Review, 70. sz. 1992. p. 3./

Kanji CD-ROM

A *Dataware Technologies* cég olyan CD-ROM-készítő és -kereső szoftvert fejlesztett ki, amely japán *kanji* írással működik. Ezzel tizenháromra növekedett a *Dataware* szoftver támogatta nyelvek száma. Az új szoftverváltozat multimédia-alkalmazásokra is megfelel.

/Information Retrieval & Library Automation, 28. köt. 2. sz. 1992. p. 3./

Multimédia Data Discman és Bookman

A *Sony* multimédia-készülékké fejlesztette kézben tartható *Data Discman* és ugyancsak hordozható *Bookman* nevű CD-ROM olvasóit, és gyors tempóban növeli azok eladását.

A *Data Discman* újabb típusait grafikus képernyővel és hangkimenettel látták el. Ezek CD-ROM XA rendszerben tudják lejátszani a 8 cm-es lemezt, amelyen 200 MB adat, 32 000 oldalnyi grafika vagy 336 percnyi hang fér el. (A hanganyag persze azért lehet ilyen sok, mert nem sztereo és nem hifi. – A ref.) A készülék hátulról világított folyadékkristályos (LCD) képernyőjét 8,6 cm-esre növelték, grafikus felbontása 256x200 képpont, alfanumerikus üzemmódban 10 sor fér rá, soronként 30 karakterrel.

A továbbfejlesztett *Data Discman*re egyre újabb és újabb lemezeket adnak ki, havonta négyet-ötöt.

Kapható például rá *Passport's World Travel Translator* címen egy beszélő szótár, a *Merriam-Webster Dictionary of English Usage*, a *Dictionary of Cultural Literacy* című lexikon és a *Grolier Electronic Encyclopedia* rövidített kiadása, a *CIA World Factbook*, a *Portable Family Doctor* című egészségügyi tanácsadó és *Shakespeare művei*.

A készülék fejlesztése és a sok kiadvány gyors piaci előtörést tesznek lehetővé. Már az első évben 130 000 *Data Discman* készüléket adtak el és hozzá 350 000 lemezt.

A másik hordozható CD-ROM XA olvasó, a *Bookman* utódjaként kihozott *MMCD* rendes méretű, 12 cm-es lemezhez készült, így a rendes CD-ROM és CD-ROM XA kiadványok használhatók rajta. Ez valamivel nehezebb, mint a *Data Discman*, majdnem egykilós, viszont a benne használható lemez 300 000 oldal szöveget, 39 000 grafikus képpalát vagy 16 óra hangot tárolhat.

/Information World Review, 69. sz. 1992. p. 3.

Information World Review, 70. sz. 1992. p. 26.

Information World Review, 75. sz. 1992. p. 2.

Advanced Technology Libraries, 21. köt. 6. sz. 1992. p. 6./

64 olvasós CD-ROM torony

Total Access néven 64 gyors elérési idejű *Hitachi* CD-ROM olvasót tartalmazó CD-ROM tornyot hozott ki a *Total Enterprises Inc.* cég. A 64 olvasó mindegyike elérhető egyidejűleg.

(A tornyot minden bizonnyal hálózati felhasználásra szánják, de hogy milyen hálózati rendszer képes kezelni, arról nem szól a hír. Félő, hogy a leggyakrabban használt PC/MS DOS-környezetből nem használható, mert a PC/MS DOS csak 26 lemezegységet képes kezelni. – A ref.)

/CD-ROM Librarian, 6. köt. 11. sz. 1991. p. 6./

Összeállította: Válas György

Olcsón berendezheti raktárát

Eladó 40 db gördülőállvány tömörraktárhoz (210x200x45 cm-es, 6 polcos), újszerű állapotban, alkalmi áron – megegyezés szerint. Szétszerelésük és szállításuk a vevőt terheli.

Ipari Informatik Kft.

Lakatos Hunor

1126 Budapest XII., Tartsay V. u. 11–13.

Tel.: 156-5611/180 m.